

Райдуга, 1994. -С. 8-10.

2. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. - К.: Ленвіт, 1999. - С. 6-7.

3. Judy L.Miller, Robert F.Cohen. North Star: Focus on Reading and Writing. Advanced. - Longman, 1998. - P. 24-27.

4. Lorraine C. Smith, Nancy Nici Mare. Issues for Today: An Effective Reading Skills Text. - Newbury House Publishers, New York, 1990. - P. 72-76.

5. Tasks for Teacher Education. Coursebook. Trainer's book: A Reflective Approach. - Oxford University Press, 2000. - P. 62-63.

6. Teaching English as a Foreign Language. - Peace Corporation - Ukraine, 1998.-P. 142-147.

Анотація

У статті розглядаються основні принципи процесу формування та удосконалення навичок читання, визначаються розділи і аспекти кожного уроку. Подаються поради щодо підвищення ефективності процесу і реалізації принципу безперервності освіти, та аналізуються існуючі вправи і завдання, враховуючи сучасні зарубіжні дослідження і тенденції.

Т.Ф.Стародуб
викладач

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

В статті розглядаються питання розвитку мовлення молодших школярів на уроках англійської мови в початковій школі. Подаються вправи та рекомендації до їх застосування.

„Розвиток мовлення - це процес оволодіння мовою, уміння користуватися нею... як могутнім засобом спілкування і взаємодії людей” [1,234]. Мова засвоюється дітьми двома способами: в повсякденному житті, коли має місце природне спілкування в навколишньому середовищі, і в процесі спеціально організованого навчання, тобто на уроках.

Вивчення іноземної мови у школі має свої додаткові труднощі, тому що воно відбувається головним чином на уроках, більш того, частота спілкування є дуже малою (1 раз на тиждень) при значному наповненні класу і, на додаток, найбільш чутливим періодом мовного розвитку дитини вважається період з 2 до 5 років, а зараз іноземну мову починають вивчати у другому класі

193

середньої школи, тобто з 8 років. Фактично, вивчення іноземної мови починається тоді, коли сформувалися певні навички володіння рідною мовою, і її закони автоматично переносяться на іноземну мову. До того ж часто у дитини відсутня мотивація вивчення іноземної мови, тому що вона не є необхідною у повсякденному житті.

Початок навчання у школі, безумовно, є важливим і знаменним кроком у житті кожної дитини. В цей період відбувається перебудова не тільки розумового, а й психічного розвитку, який супроводжується і формуванням „нового виду провідної діяльності (від гри до навчання)” [3, 322]. В центрі цього процесу взаємовідносин знаходиться вчитель, який з перших уроків у школі формує у дитини різноманітні навички і вміння. У початковій школі учні вчать читати, писати, рахувати і спілкуватися англійською мовою. Спілкування - це основна функція мови, одна із сторін комунікативної функції. Вона полягає в тому, що члени мовного колективу обмінюються висловлюваннями і думками.

Декілька років тому розвитком мовлення займалися вчителі початкової школи на уроках читання і мови, на спеціальних уроках розвитку мови, які виділяються учбовими програмами. Зараз розвиток мовленнєвої компетенції у початковій школі це і завдання вчителів іноземної мови. Вже три роки іноземна мова обов'язково викладається з другого класу, і провідним завданням, яке ставиться новою „Програмою з англійської мови” [3, 2], є розвиток комунікативної компетенції. Мовленнєва компетенція є складовою частиною комунікативної компетенції і формується в учнів в першу чергу. Перш ніж щось формувати, треба чітко собі з'ясувати сутність цього явища. Поняття комунікативної компетенції складається з двох частин: комунікації та компетенції. „Словник іноземних слів” пропонує такі визначення цих термінів:

„Комунікація - це акт спілкування, зв'язок поміж двох або більше співрозмовниками, які базуються на взаєморозумінні; повідомлення інформації одною людиною іншій або іншим учасникам розмови” [4, 346]. „Компетенція - це коло питань, в яких дана особа має досвід і знання” [4, 247]. З цих визначень зрозуміло, що мова використовується людиною для спілкування з іншими членами мовного колективу. Людина повинна вміти відбирати лексичні і граматичні засоби в залежності від умов і мети комунікації. Формуючи мовленнєву компетенцію, вчитель повинен пам'ятати, що мова має функції спілкування, повідомлення і впливу. Якщо мовні явища вивчаються не ізольовано, а під час мовлення, процес навчання стає більш ефективним.

Розвиток мовлення починається з розвитку фонематичного слуху і формування навичок вимови. Одночасно вчитель повинен формувати у дитини словниковий запас, навички вживання правильних синтаксичної і граматичної форм слова і оволодіння семантикою мови.

Мова є явищем психічним і індивідуальним. Академік І.П.Павлов вважав, що фізіологічну основу мови складає діяльність другої сигнальної системи [1, 135]. Подразником цієї сигнальної системи є слово, яке людина чує, вимовляє чи бачить. Психологи розрізняють внутрішню і зовнішню мови. Зовнішня мова складається з усної (монологічної і діалогічної) і писемної мов. 194

В процесі вивчення іноземної мови в початковій школі провідне місце відводиться формуванню усних мовленнєвих навичок. Тому, мабуть, більш докладно треба розглянути форми усної зовнішньої мови.

Діалог - це спілкування двох або більше осіб, це обмін думками або інформацією з приводу якогось явища [3, 180]. Психологи вважають діалог найпростішою формою мови. В процесі спілкування співрозмовникам легше висловити свою думку і відношення до якогось явища, тому що вони допомагають один одному запитаннями, уточненнями і навіть можуть закінчити думку одного з учасників розмови. Діалог має емоційне забарвлення і завжди є ситуативним. Монолог - це послідовне, логічне, зв'язане висловлення системи думок однією людиною. У монологі речення повинні бути бездоганно побудованими граматично, фонетично і семантично. В процесі монологічного висловлювання не треба багато жестикулювати. Діалогічне спілкування переважає у молодших класах, а чим доросліші учні, тим більш часу відводиться на монологічне мовлення в процесі спілкування.

Ефективність навчання тим вища, чим ближчі до життєвого досвіду дитини вправи, які їм пропонує вчитель, чим вони зрозуміліші і привабливіші для учнів. Вчитель повинен бути великим майстром, щоб створити на уроці умови, коли учні будуть вживати мовні явища для мовленнєвого спілкування. Кожна вправа, кожна діяльність повинні мати комунікативну спрямованість, а не бути ізольованою вправою з вивчення мовного явища. Як приклад розглянемо низку вправ з теми „Сім'я”, яка, за програмою [3, 7] вивчається у другому класі.

В процесі вивчення теми учні вчать вживати: а) мовні зразки типу: *I have a sister. I have no sister. This is (not) a father. Is this a father? Who is this? Yes(no), I have (not). Vitya has a father. Has Vitya a father?*; б) лексичні одиниці: *father, mother, sister, brother, grandfather, grandmother, uncle, aunt, cousin*, числівники від одного до десяти.

На першому уроці з теми вчитель ознайомлює учнів з новою лексикою. Для цього йому потрібен малюнок родини; кожен член родини позначений цифрою.

Вправа 1. Вчитель показує цифри, називає їх, а учні повторюють за ним всі разом.

Вправа 2. Вчитель проводить конкурс на уважність:

- а) вчитель показує картки з цифрами, а учні повинні їх назвати;
- б) вчитель показує картки з цифрами, але називає їх невірно, діти повинні його виправити;

в) у учнів на партах лежать картки з цифрами, які вони виготовили вдома. Вчитель називає цифру, а учні показують картку з її зображенням.

Після цих вправ можна переходити до вивчення лексики за темою „Родина”.

Вправа 3.

- а) В (вчитель) Repeat after me: This is a father. (показуючи на картинку родини). К (клас) This is a father.
- б) В. Answer my questions: Is this a father? У. (учень) Yes (no). This is (not) a father.
- в) В. Answer my questions : Who is this? У. This is a father.
- г) Вправи 3 (а-в) у режимах учень - клас, учень - учень.

Вправа 4.

a) B. Repeat after me: Father is number 1.

K. Father is number 1.

B. Mother is number 2.

K. Mother is number 2.

б) . B. Finish the sentence: Father is number ... У. / К one.

Mother is number ... У. / К two.

Number one is ... У./ К. a father.

Number two is ... У ./К a mother.

в) B. Answer my questions: What is number one?

У. Number one is a father.

B. Who is number two?

У. Number two is a mother.

г) Вправа 4 (а-в) у режимі учень - клас; учень - учень.

Вправа 5. Вчитель пояснює значення мовного зразка *I have*.

а) B.(показуючи картки з окремими членами родини)

I have a father .And you?

У. I have a father too.

B. I have a sister. And you?

У. I have (no) sister.

б) B.: Answer my questions: Have you a sister?

У. Yes (no) .I have (not).

в) Вправи 5 (а, б) у режимі учень - клас; учень - учень

Вправа 6. Попереднє домашнє завдання зобов'язувало учнів принести фотокартки родини або їх членів.

а) Вчитель попереджує учнів, що вони повинні бути уважними, тому що після розповідей учнів про свої родини буде проведений конкурс. Учні, показуючи фотокартки, розповідають про членів своєї родини: „I have a mother. She is Natalya Ivanovna. I have father. He is Ivan Petrovich. I have a sister. She is Tanya”.

б) Конкурс на уважність.

B.: Зараз ви будете розповідати про родини своїх однокласників. Виграє та команда, розповіді якої будуть найповнішими. Ви повинні запам'ятати, що, коли ви розповідаєте про себе, ви кажете: „I have a mother”, а коли розповідаєте про свого друга, ви кажете: „He has a mother”. (При пояснені можна використати порівняння з рідною мовою: „Я маю маму. Він має маму”).

Після цих пояснень вчитель поділяє клас на команди. За кожен вірну відповідь учні одержують бали.

в) Гра „Хто має кращу пам'ять”. Вчитель поділяє клас на команди. Команда 1 задає загальні і спеціальні запитання команді 2 про членів родин своїх учасників. Бали надаються за кожне вірне речення. Учням треба нагадати порядок слів у запитанні.

К. (команда) 1: Has Vitya a father?

К.2 : Yes.

Is he Nikolay Ivanovich?

No, he is Ivan Petrovich

Has Vitya a mother?

Yes.

Is she Natalya Ivanovna?	Yes.
Has Vitya a brother?	No.
Has Vitya a sister?	Yes.
Is she Olya?	No, she is Tanya.

Безумовно, на кожному уроці вчитель повинен використовувати різноманітні пісні і віршики. Вони роблять урок більш жвавим і дають учням можливість відпочити. При вивченні теми „Сім’я” можна використати такі пісні і віршики [1.31 33]:

This is my father, This is my mother, This is my brother Paul. This is my sister, this is my uncle. How I love them all. ***	How is your mother? She is fine, thanks. How is your father? He is fine, thanks. How is your sister? She is fine, thanks. How is your brother? He is fine, thanks. And how are you? I am fine too. Thank you. ***
Good- night, father, Good-night, mother. Kiss your little son. Good-night, sister, Good-night, brother. Good-night, everyone.	I have a father, I have a mother, I have a sister, I have a brother. Father, mother, sister, brother- Hand in hand with one another.

Подані вправи показують, що процес спілкування відбувається успішно лише тоді, коли розмова порушує питання, які цікаві дитині. Всі вправи мають бути пов’язані з особистістю дитини. При таких умовах вивчення англійської мови завжди буде високо мотивованим. Мотивування навчання гарантує його успішність.

Список використаної літератури

1. Доля Г.В. Весёлый английский. - Дубна: „Миг”, 1991.
2. Люблінська Г.О. Дитяча психологія. - К.: Вища школа, 1974.
3. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів // Англійська мова та культура. - №29-30(78-79). - 2001.
4. Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистических терминов. М.: Просвещение, 1976.
5. Ситаров В.А. Дидактика / под редакцией В.А. Сластенина. - М.: Издательский центр „Академия”, 2002.
6. Словарь иностранных слов. - М.: Русский язык - 1989.

Summary

The article is focused on teaching English to young learners. Children are more interested in what language does, than what language is. That is why the article suggests different songs, rhymes and games which can be used on the first grade while teaching the theme “Family”.